

ศาสตราจารย์ศิลปแห่งการเล่าเรื่อง

"สมเด็จพระนเรศวร"

ศิลปะแห่งการเล่าเรื่อง

"สมเด็จพระนเรศวรมหาราช"

สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงเป็นพระมหากษัตริย์
ที่คนไทยเทิดทูนและชื่นชมพระราชจริยวัตรทุกด้าน
ทรงเป็นวีรกษัตริย์ที่มีเรื่องราวสรรเสริญพระเกียรติคุณ
อย่างต่อเนื่องมายาวนาน

พระราชประวัติและพระราชกรณียกิจ
กล่าวขวัญแพร่หลายในสังคมไทยด้วยรูปแบบที่
หลากหลายมีคุณค่าทั้งด้านประวัติศาสตร์และศิลปะ
สาขาต่างๆ

วรรณกรรม

หัตถ์ดินปืนธเรศไท้
คือสมิทธิมาตงค์
หนึ่งคือศิริเมขลัมมง-
เคียรสายหงายงาคว้าง
สองโจอมสองจู้จ้วง
สองขัตติยสองขอบู
กระลิ่งกระลอกดู
ความญับคชแข่งค้ำ
งามสองสุริยราชล้ำ
ฟ้างพัชรินทร์ไพจิตร
ฤารามเริ่มรณฤทธิ์
ทุกเทศทุกทิศอ้าง

โททรง
หนึ่งอ้าง
คลอสน์ มารเอย
ไขว่แคว้งแทงโถม ฯ
บ่ารู
เข็ดค้ำ
ไวว่อง นักรนา
เข่นเขี้ยวในสนาม ฯ
เลอพิศ นาพ้อ
ศึกสร้าง
รบราพณ์ แลฤา
อื่นไท้ไปเทียม ฯ

(ลิลิตตะเลงพ่าย)

พระราชประวัติสมเด็จพระนเรศวรมหาราชเป็นแรงบันดาลใจให้ศิลปิน กวีและนักเขียนหลายยุคสมัยสร้างสรรค์ผลงาน เช่น พระนิพนธ์เรื่องลิลิตตะเลงพ่ายของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นวรรณคดี ยอพระเกียรติ ลิลิตตะเลงพ่ายถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับศึก สงครามอย่างมีวรรณศิลป์ มีการสร้าง "ตัวตน" ของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชให้เป็นทั้งพระมหากษัตริย์ที่ทรงไว้ซึ่ง ทศพิธราชธรรมและมีพระราชปณิธานที่จะปลดปล่อย ไทยให้เป็นไท

บทละคร

บทละครเรื่อง "พระนเรศวรประกาศอิสรภาพ"
ของหลวงวิจิตรวาทการ ตีพิมพ์ในศิลปากร ปีที่ 1
เล่มที่ 1 ขณะดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมศิลปากร

เรื่อง "พระนเรศวรประกาศอิสรภาพ" นี้ หลวงวิจิตรวาทการแต่งให้นักเรียนศิลปากรแผนก นาฏดุริยางค์แสดง
ในงานฉลองพระพุทธสิหิงค์ พ.ศ. 2477 เป็นครั้งแรกที่โรงละครชั่วคราวซึ่งสร้างขึ้นในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
นับว่าเป็นบทละครประวัติศาสตร์เรื่องแรกของกรมศิลปากรที่แต่งขึ้นและนำออกแสดง

บทละครเรื่อง "สมเด็จพระนเรศวรมหาราช" ของอาจารย์สมภพ จันทรประภา

บทละครเรื่อง "สมเด็จพระนเรศวรมหาราช" และ
เรื่อง "สมเด็จพระนเรศวรฯ และ พระสุพรรณกัลยา"
เป็นบทละครของสมภพ จันทรประภา ได้ระบุแน่ชัดว่า
ประสงค์จะให้จัดแสดง ในรูปของ "ละครดึกดำบรรพ์"
และแต่งเป็นบทละครเวที

บทละครที่สมภพ จันทรประภาแต่งเกือบทั้งหมด
เป็นบทละครประวัติศาสตร์ มีที่มาจากเหตุการณ์
ประวัติบุคคล ภูมิภาค จากบันทึกข้อมูล เอกสารทาง
ประวัติศาสตร์นำมาผูกขึ้นเป็นเรื่องราว เหตุการณ์
สถานที่ และประวัติบุคคลที่ผู้แต่งเลือกสรรมาสร้าง
เป็นบทละครนี้มีทั้งที่มาจากประวัติศาสตร์ไทยและ
ประวัติศาสตร์ของต่างชาติ

จิตรกรรม

วัดสุวรรณดารารามเป็นวัดเก่าแก่สมัยอยุธยาตอนปลาย
สร้างขึ้นโดยพระอักษรสุนทร (ทองดี)

พระชนกในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช
และได้รับการบูรณะปฏิสังขรณ์อีกครั้งในสมัยพระบาทสมเด็จพระ
พุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

วัดนี้จึงถือเป็นพระอารามสำคัญแห่งหนึ่งของราชวงศ์จักรี

จิตรกรรมในพระวิหารเขียนเรื่องสมเด็จพระนเรศวรมหาราช
ตั้งแต่ทรงพระเยาว์จนถึงสวรรคต โดยเลือกเหตุการณ์สำคัญ
ในพระราชพงศาวดารมาเป็นเนื้อหาภาพ เช่น ขนไก่ ตีเมืองคัง
ทรงพระแสงดาบคาบค่าย ประกาศอิสรภาพ ฯลฯ ภาพด้าน
หน้าพระประธานเขียนเป็นภาพยุทธหัตถีแทนการเขียนภาพ
มารผจญซึ่งมีความโดดเด่นแตกต่างไปจากวัดอื่น ๆ

ทรงหลังน้ำลงเหนือแผ่นดิน
ด้วยสุวรรณกิงคาร ประกาศ
แก่เทพยดาต่อหน้าทีประชุม
ว่าตั้งแต่วันนี้กรุงศรีอยุธยา
ขาดทางไมตรีกับกรุง
หงสาวดี มิได้เป็นมิตรกัน
ตั้งแต่ก่อนต่อไป

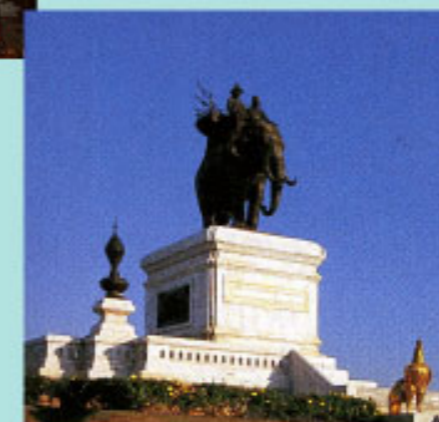

ประติมากรรม

ความองอาจของสมเด็จพระนเรศวรฯที่ทรง
ปีนค่ายข้าศึกอย่างกล้าหาญทำให้พระเจ้าันนทบุเรง
สั่งให้ลักไวทำมุนายทหารเอกคุมทหารออกไปจับ
สมเด็จพระนเรศวรฯให้จงได้แต่ลักไวทำมู
กลับถูกพระแสงทวนของสมเด็จพระนเรศวรฯ
เสียดชีวิตในสมรภูมिरบ เมื่อพุทธศักราช ๒๑๒๙

พุทธศักราช ๒๑๓๕
พระเจ้าหงสาวดีนันทบุเรง
โปรดให้พระมหาอุปราชา
นำทัพพม่ายกเข้าตีกรุงศรีอยุธยา
สมเด็จพระนเรศวรฯทรงนำทัพ
ออกรบทรงทำยุทธหัตถีกับพระมหา
อุปราชา และทรงมีชัยชนะ
พระมหาอุปราชาต้องพระแสง
ของ้าวสั้นพระชนม์บนคอข้างแต่นั้น
มาพม่าก็มีได้มารุกรานกรุงศรีอยุธยา
เป็นระยะเวลานาน

หุ่นกระบอก

หุ่นกระบอกจักรพันธ์ุ โปษยกฤตและคณะ
เรื่อง ทะเลงพ่าย

ภาพจากนิตยสารพลอยแกมเพชร ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๓๗๕
๑๕ กันยายน ๒๕๕๐

ได้รับอนุญาตจากมูลนิธิจักรพันธ์ุ โปษยกฤต

ภาพยนตร์

หม่อมเจ้าชาติเฉลิม ยุคล

ศิลปินแห่งชาติทรงเขียนบทและทรงกำกับ
ภาพยนตร์เรื่อง

"ตำนานสมเด็จพระนเรศวรมหาราช"

ทรงต้องการสร้างภาพยนตร์

อิงประวัติศาสตร์ ที่มีความสมจริงที่สุด

ทั้งในแง่ของลำดับเวลา สถานที่

เหตุการณ์ตัวละครหรือบุคคล

ในประวัติศาสตร์ เครื่องแต่งกาย

พระราชพิธี อาวุธสงคราม

ตลอดจนวิถีชีวิตผู้คน

ทรงใช้เวลาศึกษาข้อมูล

เขียนบทภาพยนตร์ถึง ๕ ปี

กับเวลาอีก ๒ ปีเต็มสำหรับถ่ายทำ

โดยมีนักวิชาการทางประวัติศาสตร์

ให้คำปรึกษา ภาพยนตร์เรื่องนี้

แบ่งออกเป็น ๓ ภาค

เป็นการเล่าเรื่องซึ่งมีเนื้อหาจาก

การแต่งเติม ตีความพงศาวดาร

ที่ต่างออกไป

